

1.6.2021

VMJulKICT

Päivi Anttila, Sami Kettunen

Digitaalisen henkilöllisyyden kehittämisen hankkeen ohjausryhmä

Aika 1.6.2021 klo 09.30 – 11.30

Paikka Teams

Osallistujat	Maria Nikkilä	tietohallintoneuvos, VM	vpj
	Mikko Levämäki	erityisasiantuntija, SM	jäsen
	Laura Vilkkonen	ylivohtaja, LVM	jäsen
	Tomi Kytölä	erityisasiantuntija, OKM	jäsen
	Liisa Huhtala	hallitusneuvos, TEM	jäsen
	Teemupekka Virtanen	erityisasiantuntija, STM	jäsen

Sihteeristö:

Juha Mitrunen	erityisasiantuntija, VM	
Markus Rahkola	erityisasiantuntija, VM	
Kimmo Mäkinen	erityisasiantuntija, VM	
Riitta Partala	kehityspäällikkö, DVV	
Juhani Ruutu	ylitarkastaja, POHA	
Sami Kettunen	hankepäällikkö, VM	pääsihteeri
Päivi Anttila	hankekoordinaattori, VM	sihteeri

1. Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen (Maria Nikkilä)

Päätösesitys: Hyväksytään kokouksen esityslista.

Päätös: Esityslista hyväksyttiin.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (Maria Nikkilä) (liite 1)

Päätösesitys: Hyväksytään edellisen kokouksen pöytäkirja.

Päätös: Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin.

3. Hankkeen tilannekatsaus ja riskit (liite 2)

Sami Kettunen esitteli hankkeen tilannekatsauksen ja riskit.

Hankkeen aikataulu on edelleen kriittisellä polulla. Digi- ja väestötietovirastossa on jatkettu toteutusmallin ja viitearkkitehtuurin kuvausta ja identiteetinhallinnan toteutusta sekä hankintaa on valmisteltu. Poliisihallinnossa on selvitetty palvelinarkkitehtuuria ja toteutusvaihtoehtoja. Hankkeen operatiivinen ohjausryhmä on järjestäytynyt ja kokoontunut ensimmäisen kerran.

Kuluvalla kaudella valmistelussa on lausuntoyhteenveto, jonka pohjalta valmistellaan työpaketti 2. linjaukset sekä lainsäädäntötyöryhmän asettaminen, jotta työryhmätyö ja vaikutusarviointi voidaan käynnistää elokuussa 2021. Lisäksi selkeytetään tavoitteita erityisesti liikenne- ja viestintäministeriön ja sisäministeriön kanssa. Myös toteutusmallin ja hankinnan valmistelu jatkuu. Ulkomaalaisten rekisteröinti- ja tunnistusratkaisun sekä asiointin mahdollistaminen jo nykyllä lainsäädännöllä on selvitettävänä. Valmistelussa on myös käyttötapausten työstäminen tiedonhallinnan ja eri toimijoiden roolien näkökulmasta. Käyttötapausten selkeyttäminen erityisesti suhdetta yksityisen sektorin tarjoamiin palveluihin ja luottamusverkoston toimintaan. Sidosryhmätyön suunnitelman työstäminen on myös käynnistetty.

Hankkeen riskit

Hankinnan valmistelu ei ole edennyt suunnitelmien mukaisesti ja lainsäädäntötyön etenemisessä on haasteita. Hankkeen lopullinen tavoite asetetaan lausuntoyhteenvetoon perusteella ja se vaikuttaa myös kehityksen aikataulun toteutumiseen. Henkilöllisyyden osoittamisen arkkitehtuurityö ei etene alkuperäisessä aikataulussa. Yhteentoimivuuteen (Findy, W3C VC, EBSI jne.) liittyvät itsehallittuun identiteettiin (SSI) liittyvät vaatimukset edellyttävät

tarkennuksia. Käyntiasioinnin toteutusmalliin liittyvä haaste on tunnistettu. Riskien hallintatoimia tarkistetaan tasaisin väliajoin. Automaattinen päätöksenteko ulkomaalaisten tunnistamisen osalta on nousemassa uudeksi riskiksi, se tuodaan mahdollisesti seuraavaan ohjausryhmään riskinä esille.

Käydyssä keskustelussa täydennettiin, että sosiaali – ja terveysministeriö oli tuonut omassa lausunnossaan alaikäisten osalta esille, että alaikäiset voivat asioida monissa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa ilman huoltajan suostumusta. Tämän vuoksi alaikäisten on saatava sekä fyysisessä että sähköisessä asiointissa toimiva tunnistusväline ilman huoltajan suostumusta ja myös huoltajan tietämättä. Jos tunnistus perustuu puhelimeen ladattavaan lompakkoon, on varmistauduttava alaikäisen mahdollisuudesta ladata lompakkosovellus puhelimeen ilman huoltajan suostumusta. Jos se perustuu sähköiseen henkilökorttiin, on alaikäisen kortilla oltava mahdollisuus sähköiseen tunnistukseen.

Keskustelussa lisättiin, että ratkaisussa on tarkoituksena mahdollistaa sähköinen tunnistaminen myös alaikäisille. Käyttötapausten avulla yritetään kartoittaa tilannetta, minkälaisilla ratkaisuilla niitä voitaisiin toteuttaa.

Käydyssä keskustelussa tiedusteltiin sidosryhmätyöstä. Keskusteluja on käyty jo aiemmin sidosryhmien kanssa ja tarkoituksena on jatkaa keskusteluja syksyllä, kun käyttötapaukset on valmisteltu keskustelujen pohjalle. Sidosryhmäsuunnitelmaa työstetään parhaillaan.

Keskustelussa pidettiin aikataulua erittäin tiukkana sekä lainsäädäntö- ja vaikutustenarviointityöhön osallistuvilla ministeriöillä on haasteita resurssien riittävydessä. Tulee huomioida, että rinnalla toteutetaan myös HETU –uudistusta.

Päätös: Otettiin tiedoksi. HETU -uudistuksen ja Digitaalisen henkilöllisyyden hankkeiden välillä on havaittu riippuvuuksia, riippuvuuksien ja lainsäädännön valmistelun suhteen on käyty keskustelua sisäisesti. Aikataulupainetta on erityisesti ulkomaalaisten tunnistamiseen ja rajat ylittävään asiointiin liittyen.

4. Lausuntojen yhteenveto (liite 3)

Sami Kettunen esitteli huomioita digitaalisen henkilöllisyyden arviomuiston lausunnoista.

Digitaalisen henkilöllisyyden ja sähköisen asiointin maailma on kehittymässä suuntaan, jossa henkilö itse kontrolloi häneen liittyvien tietojen jakamista kolmansille osapuolille digitaalisten lompakoiden avulla. Tavoiteltavan toimintamallin kuvaus pyrki avaamaan mahdollisia yksityisen sektorin hyödyntämistapoja tulevaisuuden ekosysteemissä, mutta arviomuiston juridinen

tarkastelu tehtiin julkisen sektorin palveluiden kannalta. Arviomuistiossa arvioitiin lainsäädännön nykytila, toimintamallin kilpailu- ja valtioneuvosto-oikeudelliset näkökohdat sekä keskeiset oikeudelliset kysymykset, joista nähtiin tarkoituksenmukaisena käydä vuoropuhelua ennen mahdollista HE-valmistelua. Arviomuistio lausuntokierroksella 18.3. - 30.4., lausuntoja saatiin yhteensä 114 kpl.

- Yhdenvertaisuuteen kiinnitettiin laajasti huomiota
- Perusoikeusanalyysiä digitaalisen yhteiskunnan osallisuuden näkökulmasta pidettiin osuvana useassa lausunnossa
- Osassa lausuntoja otettiin kantaa sähköisen asioinnin ja julkisen hallintotehtävän suhteeseen
- Pidettiin tarpeellisena kiinnittämään jatkotyössä enemmän huomiota tietoturvaan ja tietosuojaan
- Tulisi arvioida tarkemmin toimijoiden rooleja ja niiden välisiä vastuukysymyksiä
- EU-lainsäädännön kehitys on huomioitava, yhdenmukaisuus tärkeää
- Osassa lausuntoja oli nostettu esille oman toimialan erityislainsäädäntöön liittyviä arvioitavia tai tarkennettavia kysymyksiä
- Vahvan sähköisen tunnistamisen oikeudellista arviota ei oltu juurikaan kommentoitu keskeisiä viranomaisia lukuun ottamatta
- Vaikutusarvioinnin merkitystä korostettiin myös yksityisten toimijoiden osalta, mahdollisia muutostarpeita kustannuksineen tulisi kartoittaa yhteistyössä; siirtymäaikataulujen oltava joustavia
- Huoli nykyisten tunnistusvälineiden tulevaisuudesta, voiko niitä enää käyttää julkisella sektorilla
- Julkisen sektorin taloudelliset resurssit olisi turvattava muutosten toteuttamiseen
- Ficom ry. ja mobiilioperaattorit ottivat vahvasti kantaa kilpailuoikeudellisiin kysymyksiin.

Muutama erityisnosto

- liikenne- ja viestintäministeriö suhtautuu positiivisesti ja on tunnistanut tarpeen myös tunnistuslakien muutokselle
- Ficom ry. ja mobiilioperaattorit ovat erittäin kriittisiä
- Finanssiala ry. ja pankit suhtautuvat positiivisesti muutokseen
- Traficom suhtautuu kriittisesti, mutta kuitenkin rakentavasti
- Kaupan ala suhtautuu uudistukseen myönteisesti
- sisäministeriö (+ Poliisihallitus & Maahanmuuttovirasto) pitävät hankkeen tavoitteita kannatettavina.

Hankkeen aikataulu

- Lausuntotiivistelmä Q2 / 2021

- HE-työryhmävaihe (sis. vaikutusarviointi) Q3 – Q4 / 2021
- HE-lausuntokierros + arviointineuvosto Q4 / 2021 – Q1 /2022
- EDK käsittely Q2 – Q3 / 2022
- Lait voimaan Q4 / 2022

Hankkeen toimenpidesuunnitelma

- Henkilöllisyyden osoittaminen ja todentaminen sähköisessä, puhelinasioinnissa ja käyntiasioinnissa mobiiliratkaisun avulla niiden henkilöiden osalta, joilla on henkilötunnus
- Vaihtoehtoinen väline henkilöllisyyden osoittamiseen sähköisessä asiointissa
- Digitaalisen henkilöllisyyden kohderyhmän laajentaminen (mm. ulkomaalaiset)
- Käyttööntomahdollisuuksien laajentaminen (rekisteröintiverkoston laajentaminen, etärekisteröinti)

Käydyssä keskustelussa tuotiin esille, että liikenne- ja viestintäministeriössä käytiin laajaa keskustelua kilpailu- ja valtiontukikysymyksistä. Kokonaisuutta ja mahdollisia tapoja yksityisten toimijoiden kanssa pyritään löytämään ja estämään kilpailun vääristymistä. Arviomuistion mukaan yksi kehityskohde on laajentaa niitä käyttäjäryhmiä, joilla on mahdollisuus osoittaa henkilöllisyytensä sähköisesti. Tällaisen käyttäjäryhmän muodostavat esimerkiksi ulkomaalaiset, joilla on tarve käyttää julkishallinnon sähköisiä palveluja. Erityisesti jatkotyössä tulee selvittää, mikä on vahvan sähköisen tunnistusvälineen ja mobiilihenkilökortin suhde toisiinsa sekä niitä erottavat juridiset tekijät. Tältä osin on myös huomioitava EU:n eIDAS-asetuksen ja sen uudelleenarviointityön piirissä tehdyt määrittelyt.

Päätös: Otettiin tiedoksi.

5. Muut asiat

Seuraava kokous 12.8. klo 9.30 – 11.30.

Tulevat kokoukset: 21.9., 3.11. klo 9.30 – 11.30 ja 8.12. klo 10 -12.

6. Kokouksen päättäminen (Maria Nikkilä)

Kokous päättyi klo 11.15.

Liitteet

Liite 1 pöytäkirja digitaalinen henkilöllisyys ohjausryhmä 20.4.

Liite 2 hankkeen tilannekatsaus ja riskit

Liite 3 lausuntojen yhteenveto